رابطه بین هیجان خواهی و سبک‌های هویت با رفتارهای پرخطر نوجوانان (کانون هلال احمر زاهدان)

سحر محسنی[1]، لیلا میرشکاری[2]، مهشید آهویی[3]، فاطمه حسینی سرحدی[4]، اکرم ثناگو[5]، فاطمه کهکی[6]

۱. کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران
۲. کارشناس ارشد پرستاری، مدرس، پژوهشگر، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ایران
۳. کارشناس ارشد مدیریت دولتی، زاهدان، ایران
۴. کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، زاهدان، ایران
۵. دکتری آموزش پرستاری، دانشیار، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران
۶. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور، زاهدان، ایران

توسعه پرستاری در سلامت/ دوره هشتم/ شماره ۱/ بهار و تابستان ۱۳۹۶

چکیده

زمینه و هدف: درک خطرپذیری نوجوان به عنوان اقتضای قابل انتظار این دوره سنی نه به عنوان رفتار انحرافی بلکه جهت پیشگیری لازم است. هدف پژوهش حاضر، رابطه بین هیجان خواهی و سبک‌های هویت با رفتارهای پرخطر نوجوانان (کانون هلال احمر زاهدان) بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی در کانون هلال احمر شهر زاهدان در سال ۱۳۹۵ انجام شد. جامعه پژوهش ۱۷۳۰ نفر و حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۵۰ نفر با روش نمونه گیری در دسترس برآورد شدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه هیجان خواهی، سبک هویت و رفتار پرخطر استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار *spss-19* و آزمون همبستگی و رگرسیون تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد میان هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر ارتباط معناداری مشاهده شد ($P\leq$ ۰/۰۵). میان ابعاد سبک هویت هنجاری، متعالی (معکوس و منفی) و سردرگم (مستقیم و مثبت) با رفتار پرخطر ارتباط معناداری مشاهده شد ($P\leq$ ۰/۰۵). نتایج رگرسیون نشان دادند هیجان طلبی و سبک‌های هویت قدرت پیش بینی رفتارهای پرخطر را داشته‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه نشان داد بین هیجان طلبی و سبک‌های هویت همبستگی وجود دارد. پیشگیری، چاره‌ای منطقی برای ایمن‌سازی روانی و اجتماعی ارائه می دهد. پیشگیری از رفتارهای پرخطر راحت‌تر، کم هزینه‌تر و مؤثرتر از درمان آن می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: هیجان خواهی، سبک هویت، رفتار پرخطر، نوجوان

آدرس مکاتبه: دانشگاه پیام نور واحد زاهدان
پست الکترونیکی: *lale.kahaki@yahoo.com*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

مقدمه

نوجوانی یک دوره پیچیده و غامض در زندگانی و زمان پرسشگری، کنجکاوی و مخاطره‌جویی به شمار می‌رود (۱). تجربه‌های شخصی، زیستی و روانشناختی تغییرات گسترده‌ای را در این دوره به وجود می‌آورند و طی این تغییرات، افراد محرک‌های رفتاری و هیجانی جدید و متفاوتی را برای زندگی بزرگسالی خود کشف می‌کنند (۲). مطالعات متعدد نشان می‌دهد سلامت به عنوان یک انگیزه جایگاه مهمی در دنیای شناختی بسیاری از نوجوانان و جوانان ندارد و معمولاً آنان درک صحیحی از میزان آسیب‌پذیر بودنشان در زمینه بهداشت و سلامت فردی ندارند (۳). قوانین و برنامه‌های مربوط به مسائل بهداشتی و ارتقاء سلامتی در نوجوانان نیازمند توجه فوری می‌باشد، زیرا این گروه سنی، یک بخش عمده از جمعیت را تشکیل می‌دهند (۴). اکثر صاحب نظران برای این مقوله اتفاق نظر دارند که نوجوانی، دورانی بسیار بحرانی است که عوامل خطر ضمن تهدید سلامت روانی، اجتماعی و عاطفی می‌توانند بر پیکر وجودی آنها هم تأثیرات جبران ناپذیری وارد آورند (۵). درگیری در رفتارهای پرخطر طی دوره نوجوانی به اوج خود می‌رسد و نوجوانان تقریباً در هر گروه از رفتارهای پرخطر نظیر مصرف دارو، مصرف الکل، سیگارکشیدن و فعالیت‌های ناایمن جنسی بیشترین نماینده بوده‌اند (۳). برآوردهای انجام شده از مطالعات جامعه مواد در نوجوانان ۱۷-۱۲ ساله نشان داده است که ۳۳ درصد مصرف الکل، ۲۰ درصد مصرف مواد غیرقانونی و ۱۷ درصد مصرف سیگار را طی سال گذشته داشته‌اند (۶).

امروزه، رفتارهای پرخطر به رفتارهایی گفته می‌شود که سلامت و بهزیستی نوجوانان، جوانان و سایر افراد جامعه را در معرض خطر قرار دهد (۷). با ارائه اصطلاح سندرم رفتار مشکل‌ساز، مقوله‌های رفتارهای پرخطر را شامل سیگار کشیدن، مصرف مواد، الکل، رانندگی خطرناک و فعالیت جنسی زود هنگام می‌داند (۸). رفتارهای پرخطر نظیر اعمال خشونت و درگیری فیزیکی با دیگران، استعمال دخانیات، مصرف الکل و مواد مخدر و داروهای نشاط‌آور، رفتارهای پرخطر جنسی، همه از رفتارهایی هستند که می‌توانند سبب افزایش اضطراب در نوجوانان شده و زمینه را برای ابتلاء آنان به انواع بیماری‌ها و حتی مرگ زودرس فراهم آورند (۹). هیجان در افراد به دنبال محرک‌های بیرونی و گاهی درونی ظاهر می‌شود. به هیجان، عاطفه نیز گفته می‌شود که عمدتاً در قالب‌هایی مثل: ترس، خشم، اندوه، شادمانی و لذت، عشق، شگفتی، نفرت و شرم، بروز پیدا می‌کند (۱۰). رفتار هیجان‌خواهی نوعی نیاز به احساسات و تجربیات جدید، گوناگون و پیچیده است و شخص دارای چنین رفتاری حاضر است برای به دست آوردن اینگونه تجربیات به اعمال مخاطره آمیز اجتماعی یا فیزیکی اقدام کند. هیجان‌خواهی می‌تواند، بر رفتار، ویژگی‌ها و اولویت‌های افراد اثر بگذارد، افراد دارای هیجان‌جویی به فعالیت‌هایی می‌پردازند که با تحرک و انگیزش زیادی همراه است (۱۱). هیجان خواهی در طول یک پیوستار توزیع می‌شود و بیشتر مردم در وسط این پیوستار جای می‌گیرند. عده‌ای نیز در کرانه‌های پیوستار، تحت عنوان هیجان خواهان بالا و هیجان خواهان پایین مطرح می‌شوند. ویژگی اساسی هیجان خواه بالا این است که گرایش زیادی به سوی کسب تجارب جدید و خطر کردن برای به دست آوردن آنها را دارند. به بیان دیگر این افراد برخلاف افراد هیجان طلب پایین دائماً در جستجوی محرک‌های جدید و تازه‌ای در محیط زندگی‌شان می‌باشند و حاضرند آنها را به بهای سنگین در معرض خطر قرار داده و حیثیت و اعتبار اجتماعی و حتی سلامت جسمانی و حیات‌شان به دست بیاورند (۱۲). هویت نوجوان، شروع یک فرآیند دائمی اصلاح در تعهدات شخصی است. هر وقت که فرد یا شرایط موقعیتی تغییر می‌کند، احتمال تنظیم مجدد هویت وجود دارد (۸). شکل‌گیری هویت، ترکیبی از مهارت‌ها، جهان بینی و همانندسازی‌های دوران کودکی است که به صورت یک کل و یا بیشتر از کل پیوسته و منحصر به فرد درمی‌آید، که برای فرد باعث تداوم گذشته و جهت‌گیری به سوی آینده را فراهم می‌سازد (۱۳). هویت تحت تأثیر عوامل بین فردی است که شامل ظرفیت‌های ذاتی خود فرد و اکتساب ویژگی‌های شخصیتی است. بنابراین همان قدرکه شخص با افرادی که مورد احترام او هستند و به نصیحت‌های آنها گوش می‌دهد، همانندسازی می‌کند و همچنین همان قدرکه فرد از عوامل فرهنگی که شامل ارزش‌ها یا اجتماعی گسترده بوده و

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

فرد در زمان رشد در معرض آنها قرار دارد، پیروی می‌کند شکل‌گیری هویت او موفقیت‌آمیز خواهد بود (۱۴). دستیابی موفقیت‌آمیز به هویت موجب اولین تکلیف بزرگسالی یعنی رشد احساس صمیمیت حقیقی می‌شود. ناکامی در دستیابی به هویت، به عدم صمیمیت یا فاصله‌گذاری منجر می‌شود. فاصله‌گذاری به آمادگی برای فاصله گرفتن از مردم و موقعیت‌هایی که ممکن است به طور مناسبی هویت فرد را نقض کند، اطلاق می‌شود. بنابراین، حل موفقیت‌آمیز مباحث هویت نه تنها برای سلامت فرد مهم است، بلکه برای روابط مهم آنها نیز اهمیت دارد. طبق نظر اریکسون، صمیمیت اصیل و واقعی تنها بعد از شکل‌گیری هویت ایجاد می‌شود. ایجاد مفهومی از خود، شرط لازم و قدم اول برای صمیمیت است که به صورت توانایی داشتن روابط دو جانبه با دیگر افراد تعریف می‌شود (۱۵). بررسی رفتارهای پرخطر از حیث نتایجی که برای زندگی، سلامتی و رشد روانی و اجتماعی نوجوان به همراه می‌آورد از قبیل؛ بیماری‌های روحی و روانی همچون افسردگی، ناخوشی و حتی مرگ، ایدز و بیماری‌های جنسی، ترک تحصیل، فرار از مدرسه، عدم موفقیت تحصیلی و شغلی و درگیری در جرائم مختلف دارای اهمیت است. مصرف مواد مخدر، خشونت و رفتارهای جنسی عاملی بسیار از مرگ و میرهای سنین نوجوانی و اوایل بزرگسالی است (۱۶). بیش از ۹۰ درصد از مصرف کنندگان مواد مخدر نیز، مصرف مواد را از نوجوانی آغاز می‌کنند. شروع زود هنگام، مصرف بیشتر، مداوم و استفاده از مواد خطرناک‌تر را افزایش می‌دهد (۱۷). تحقیقات زیادی حول این متغیرها انجام گرفته است اما هیچ پژوهشی ارتباط این سه متغیر را به این صورت بررسی نکرده است. احمدیانراد (۱۳۹۲) نیز در مطالعه خود همبستگی معنی‌داری بین هیجان خواهی، رفتارهای پرخطر پیدا کرد. شمس اسفندآبادی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی به نتایجی رسیدندکه بین سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری و تعهد، با سلامت عمومی دانش آموزان رابطه معنادار وجود دارد. قمری‌گیوی (۱۳۸۷) در پژوهشی به نتایج دست یافت که بین هیجان و سبکهای هویت رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. دهقان (۱۳۸۱) در تحقیقی نشان داد بین سبک‌های هویت و اعتیاد رابطه مثبت وجود دارد. *Shaper* (۲۰۱۴) در پژوهشی با بررسی رابطهٔ ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر جنسی این نتایج حاصل شد که افراد با سطح هیجان خواهی بالا و مستعد اعتیاد، گرایش بیشتری به رفتارهای پرخطر جنسی دارند. نتایج تحقیق*kroger* (۲۰۱۲) که به روی دانش‌آموزان دبیرستانی انجام داد. بین میانگین نمره هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر در کل دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری نشان داد. بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده هدف مطالعه حاضر بررسی هیجان‌طلبی و سبک‌های هویت با رفتارهای پرخطر نوجوانان (۱۲- ۱۸ ساله) عضو کانون هلال احمر می‌باشد.

روش بررسی

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. محیط پژوهش هلال احمر شهر زاهدان بود. جامعه پژوهش، کلیه نوجوانان عضو شده سال ۱۳۹۵ (۱۷۳۰ نفر) بود. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۵۰ نفر به دست آمد. از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد.

طرح پیشنهادی این مطالعه در کمیته اخلاق هلال احمر (سازمان جوانان) زاهدان تأیید شد. مجوزهای لازم از معاونت پژوهشی هلال احمر زاهدان توسط محقق اخذ شد. پیش از ورود افراد به مطالعه، به آنان گفته شد که شرکت در تحقیق کاملاً داوطلبانه است؛ همچنین، اطمینان خاطر داده شد که همه اطلاعات آنان محرمانه می‌ماند. شرکت کنندگان در پژوهش از جنبه‌های کلی تحقیق و نحوه پاسخ‌دهی به پرسشنامه‌ها آگاه شدند. سپس پرسشنامه‌ها در اختیار نوجوانان قرار گرفت تا آنها را تکمیل نمایند.

ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه هیجان‌خواهی، سبک هویت و خطر پذیری نوجوانان ایرانی (رفتار پرخطر) بود. مشخصات جمعیت شناختی نوجوانان (سن و جنسیت) با فرم ثبت اطلاعات جمع‌آوری شد.

الف- مقیاس هیجان خواهی *Marvin Zuckerman* (۱۹۹۶): این پرسشنامه دارای ۴۰ سؤال و ۴ بعد (تجربه طلبی، ماجراجوئی، ملال‌پذیری، گریز از بازداری) می‌باشد. برای

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

نمره گذاری این پرسشنامه ابتدا باید نمرات کسب شده از تک تک سوالات را بر اساس کلید آزمون استخراج نمود. بدین منظور، پاسخ‌های داده شده به هر سوال را با کلید آزمون مطابقت داده و چنان‌چه پاسخ داده شده با گزینه ارائه شده در کلید یکی باشد (۱)، امتیاز و در غیر این صورت (۰) امتیاز به آن داده می‌شود. بدیهی است که هر چه امتیاز یک بعد یا امتیاز کلی پرسشنامه بالاتر باشد، بیانگر قوی‌تر بودن حس در آن بعد یا به طور کلی هیجان خواهی بالاتر پاسخ دهنده است و برعکس. میزان آلفا توسط خداپناهی (۱۳۷۰) ۰/۸۳ نشان داده شد. میزان آلفای کرونباخ در این پژوهش۰/۷۳ گزارش شده است.

ب- مقیاس سبک‌های هویت *Bruzenski* (۱۹۹۲): این آزمون توسط زارع و امین‌پور (۱۳۹۰) مورد هنجاریابی قرار گرفت و فرم نهایی آن شامل ۳۴ سؤال و ۶ عامل (سبک هویت هنجاری، سبک هویت متعالی، سبک هویت سردرگم، سبک هویت تعهد، سبک هویت اطلاعاتی فردی، سبک هویت اطلاعاتی جمعی) می‌باشد. نمره‌گذاری پرسشنامه سبک‌های هویت بر اساس یک مقیاس لیکرتی ۵ درجه‌ای (۱=کاملا مخالف ۵- کاملا موافق) می‌باشد. همچنین سؤال‌های ۹ – ۱۰ و ۱۲ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. برای بررسی روایی آزمون از روایی سازه و روایی همزمان استفاده شده است. میزان آلفای کرونباخ ۰/۷۲ گزارش شده است.

پ- مقیاس خطر پذیری نوجوانان ایرانی: این پرسش‌نامه توسط محمدی‌زاده و احمد آبادی (۱۳۹۰) برای سنجش خطر پذیری در نوجوانان ایرانی تدوین یافته است. تعداد ۳۸ سئوال پرسش‌نامه برای سنجش رفتارهای پرخطر از قبیل رانندگی (۶ سوال)، خشونت (۵ سوال)، سیگارکشیدن (۵ سوال)، مصرف مواد مخدر (۸ سوال)، مصرف الکل (۶ سوال) رابطه با رفتار جنسی و گرایش به جنس (۸ سوال) به کار برده می‌شود. پاسخ‌گویان موافقت یا مخالفت خود را با این سوالات در یک مقیاس ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالف (۱ نمره) تا کاملاً موافق (۵) مطرح کردند. اعتبار این مقیاس به روش همسانی درونی و با کمک آلفای کرونباخ و روایی سازه آن با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی در پژوهش زاده محمدی و همکاران (۱۳۹۰) مورد ارزیابی قرار گرفته است. میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی ۰/۹۳ و برای ابعاد پرسش‌نامه ۰/۷۱ تا ۰/۹۳ بوده است. نتایج به دست آمده از روایی و پایایی مقیاس حاکی از آن بوده که ابزاری مناسب در سنجش خطر پذیری نوجوانان ایرانی می‌باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار *spss* انجام شد، که پس از ورود اطلاعات مربوط به افراد به کامپیوتر، ابتدا شاخص‌های هر کدام از متغیرها (با استفاده از جمع نمرات پرسشنامه‌ها و مشخص کردن هر مولفه) برای هر فرد محاسبه و در مجموع افراد به صورت شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد گزارش شدند. تعیین ارتباط بین مولفه‌های مستقل (هیجان طلبی و سبک هویت) با متغیر وابسته (رفتارهای پرخطر) از طریق ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام انجام شد.

یافته‌ها

رنج سنی افراد مورد مطالعه در این پژوهش بین ۱۲- ۱۸ سال بود، که بیشترین درصد را گروه سنی ۱۵- ۱۸ سال (۴۶/۴ درصد) به خود اختصاص داده است. همچنین از این تعداد ۹۳ نفر مذکر (۵۹/۳ درصد) و ۵۷ نفر مونث (۴۰/۷ درصد) بودند. همانطور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود میانگین و انحراف استاندارد هیجان طلبی به ترتیب ۱۸/۲۹، ۴/۶۸ میانگین هیجان طلبی نشان دهنده سطح بالای هیجان، میانگین و انحراف استاندارد سبک هویت به ترتیب ۹۶/۰۱، ۲۶/۶۰ و رفتارهای پرخطر به ترتیب ۸۰/۵۳، ۲۹/۰۶ نوجوانان می‌باشد.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

جدول شماره ۱- میانگین هیجان طلبی، سبک هویت و رفتار پرخطر نوجوانان مورد مطالعه

شاخص آماری	میانگین ± انحراف استاندارد	کل نمونه
هیجان طلبی	۴/۶۸ ±۱۸/۲۹	۱۵۰
سبک های هویت	۲۶/۶۰±۹۶/۰۱	۱۵۰
رفتارهای پرخطر	۲۹/۰۶ ±۸۰/۵۳	۱۵۰

جدول شماره ۲- بررسی همبستگی بین ابعاد هیجان طلبی و رفتارهای پرخطر نوجوانان مورد مطالعه

رفتار پر خطر / هیجان طلبی		گرایش به مواد مخدر	گرایش به الکل	گرایش به سیگار	گرایش به خشونت	گرایش به رابطه و رفتار جنسی	گرایش به رابطه با جنس مخالف	گرایش به رانندگی خطرناک
گریز از بازداری	مقدار همبستگی	۰/۳۸**	۰/۴۳**	۰/۴۶**	۰/۴۳**	۰/۴۹**	۰/۵۴**	۰/۳۲**
ملال پذیری	مقدار همبستگی	۰/۲۰*	٭۰/۱۶	۰/۲۲*	۰/۱۸*	۰/۲۹*	٭۰/۱۲	۰/۲۵**
ماجرا جویی	مقدار همبستگی	٭۰/۱۰	۰/۱۹*	٭۰/۱۶	۰/۲۰*	۰/۲۲*	۰/۲۱*	۰/۱۹*
تجربه طلبی	مقدار همبستگی	۰/۴۲**	۰/۳۶**	۰/۳۹**	۰/۲۵**	۰/۳۹**	۰/۳۵**	۰/۳۴**

$p\leq$ ۰/۰۵* $p\leq$ ۰/۰۱ **

همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود بین مولفه هیجان طلبی (گریز از بازداری و تجربه طلبی) با رفتارهای پرخطر در سطح $p\leq$ ۰/۰۱ رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد. همچنین بین کلیه متغیرهای ملال‌پذیری و ماجراجویی در سطح $p\leq$ ۰/۰۵ رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد. به‌طور کلی بین هیجان طلبی و رفتارهای پرخطر نوجوانان با هم ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۳- رگرسیون گام به گام هیجان طلبی

گام	متغیر پیش بین	متغیر ملاک	R	R^2	F	Sig	B	T	Sig
اول	گریزاز بازداری	رفتارهای پرخطر	۰/۵۴۰	۰/۲۹۲	۴۵/۶۷	۰/۰۰۰	۰/۵۴۰	۶/۷۵	۰/۰۰۰
دوم	گریزاز بازداری + تجربه طلبی		۰/۵۸۵	۰/۳۴۲	۸/۳۹	۰/۰۰۵	۰/۴۱۹	۴/۷۷	۰/۰۰۵

نتایج جدول شماره ۳ نشان دهنده آن است که در گام اول متغیر گریز از بازداری بیشترین پیش‌بینی را از رفتارهای پرخطر نوجوانان کانون هلال احمر زاهدان داشته است. این متغیر توانسته است ۰/۵۴۰ از رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کند. مقدار F نشان‌دهنده معنادار بودن این پیش‌بینی در سطح $p\leq$ ۰/۰۱ می‌باشد. این میزان از بتا نشان دهنده تأثیر پیش‌بینی کننده متغیر پیش‌بین بر متغیر ملاک است. میزان t در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

در گام دوم متغیر تجربه طلبی توانسته است ۰/۰۰۵ از تغییرات گریز از بازداری را پیش‌بینی کند. این دو متغیر با هم ۰/۵۸۵ از رفتارهای پرخطر نوجوانان کانون هلال احمر زاهدان را پیش بینی کرده‌اند. مقدار F نشان‌دهنده معنادار بودن این پیش بینی در سطح $p\leq$ ۰/۰۱ می‌باشد. این میزان از بتا نشان‌دهنده تأثیر پیش‌بینی کننده متغیر پیش‌بین بر متغیر ملاک است. میزان t در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می شود بین متغیر سبک هویت هنجاری با گرایش به رابطه و رفتار جنسی (r= -۰/۲۲۲)

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

بصورت منفی و معکوس و بین متغیر سبک هویت سر در گم با گرایش به خشونت (r= ۰/۲۲۳)، گرایش به رابطه و رفتار جنسی (r = ۰/۲۰۷) و گرایش به رانندگی خطرناک (r = ۰/۲۳۷) به صورت مثبت و مستقیم، همبستگی در سطح $p\leq$ ۰/۰۵ وجود دارد. همچنین بین متغیر سبک هویت هنجاری با گرایش به مواد مخدر (r= -۰/۳۷۴)، گرایش به الکل (r= -۰/۴۱۸)، گرایش به سیگار (r = -۰/۳۱۲) و بین متغیر سبک هویت متعالی با گرایش به مواد مخدر (r= -۰/۲۵۸)، گرایش به الکل (r = -۰/۲۴۹) همبستگی منفی و معکوس $p\leq$ ۰/۰۱ وجود دارد.

جدول شماره ۴- بررسی همبستگی بین ابعاد سبک هویت و رفتارهای پرخطر نوجوانان مورد مطالعه

سبک هویت / رفتار پرخطر		گرایش به مواد مخدر	گرایش به الکل	گرایش به سیگار	گرایش به خشونت	گرایش به رابطه و رفتار جنسی	گرایش به رابطه با جنس مخالف	گرایش به رانندگی خطرناک
هنجاری	مقدار همبستگی	-۰/۳۷۴**	-۰/۴۱۸**	-۰/۳۱۲**	-۰/۰۴۰	-۰/۲۲۲*	-۰/۱۲۶	-۰/۰۱۸
متعالی	مقدار همبستگی	-۰/۲۵۸**	-۰/۲۴۹**	-۰/۱۸۲	۰/۰۴۸	-۰/۰۳۴	۰/۰۷۰	-۰/۰۳۱
سردرگم	مقدار همبستگی	۰/۱۲۳	۰/۱۲۷	۰/۱۷۹	۰/۲۲۳*	۰/۲۰۷*	۰/۱۶۰	۰/۲۳۷*
تعهد	مقدار همبستگی	-۰/۰۴۹	-۰/۰۳۶	-۰/۰۱۳	۰/۰۴۱	-۰/۰۸۲	۰/۰۳۷	۰/۰۵۱
اطلاعات فردی	مقدار همبستگی	-۰/۰۶۴	-۰/۰۸۸	-۰/۰۴۷	۰/۱۰۰	۰/۰۴۱	۰/۰۹۵	۰/۱۰۵
اطلاعات جمعی	مقدار همبستگی	-۰/۰۰۵	-۰/۰۹۳	-۰/۰۴۳	۰/۰۷۹	-۰/۰۱۶	۰/۱۰۳	۰/۱۹۷*

۰۱/۰ ** $p\leq$۰۵/۰*$p\leq$

جدول شماره ۵- رگرسیون گام به گام سبک های هویت

گام	متغیر پیش بین	متغیر ملاک	R	R^2	F	Sig	B	T	Sig
اول	سبک هویت هنجاری	رفتارهای پرخطر	۰/۲۷۵	۰/۰۷۶	۹/۱۰	۰/۰۰۳	-۰/۲۷۵	-۳/۰۱	۰/۰۰۳
دوم	سبک هویت هنجاری + سبک هویت سردرگم		۰/۴۴۷	۰/۲۰۰	۱۷/۱۱	۰/۰۰۰	۰/۳۸۱	۴/۱۳	۰/۰۰۰
سوم	سبک هویت هنجاری + سبک هویت سردرگم + سبک هویت اطلاعات فردی		۰/۴۸۱	۰/۲۳۱	۴/۳۵	۰/۰۳	۰/۲۳۱	۲/۰۸	۰/۰۳

نتایج جدول شماره ۵ نشان دهنده آن است که در گام اول متغیر سبک هویت هنجاری بیشترین پیش بینی را از رفتارهای پرخطر نوجوانان داشته است. این متغیر توانسته است ۰/۲۷۵ از رفتارهای پرخطر را پیش بینی کند. مقدار F نشان دهنده معنادار بودن این پیش بینی در سطح $p\leq$ ۰/۰۱ می باشد. ضریب بتای استاندارد نشان می‌دهد که در معادله رگرسیون رفتارهای پرخطر دارای ضریب ۰/۲۷۵- می باشد. میزان t در سطح ۰/۰۱ معنادار است. در گام دوم متغیر سبک هویت سردرگم توانسته است ۰/۰۰۱ از تغییرات سبک هویت هنجاری را پیش‌بینی کند. این دو متغیر با هم ۰/۴۴۷ از رفتارهای پرخطر نوجوانان را پیش بینی کرده اند. مقدار F نشان دهنده معنادار بودن این پیش بینی در سطح $p\leq$ ۰/۰۱ می‌باشد. این میزان از بتا نشان دهنده تأثیر پیش بینی‌کننده متفیر پیش‌بین بر متغیر ملاک است. میزان t در سطح ۰/۰۱ معنادار است. در گام سوم متغیر سبک هویت اطلاعات فردی توانسته است ۰/۰۳ از تغییرات سبک هویت هنجاری و سبک هویت سردرگم را پیش‌بینی کند. این سه متغیر با هم ۰/۴۸۱ از رفتارهای پرخطر نوجوانان زاهدان را پیش‌بینی کرده‌اند. مقدار F نشان دهنده معنادار بودن این پیش‌بینی در سطح $p\leq$ ۰/۰۵ می‌باشد. این میزان از بتا نشان‌دهنده تأثیر پیش‌بینی کننده متفیر پیش بین بر متغیر ملاک است. میزان t در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی روابط بین هیجان طلبی و سبک هویت با رفتارهای پرخطر نوجوانان زاهدان می‌باشد. نتایج حاصل نشان داد که هیجان‌طلبی، سبک هویت و رفتارهای پرخطر دارای سطح بالایی می‌باشد. همچنین نشان داد که بین هیجان طلبی (متغیر مستقل) با رفتار پرخطر (متغیر وابسته) رابطه‌ای مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین سبک‌های هویت (متغیر مستقل) با رفتار پرخطر (متغیر وابسته) رابطه ای منفی و معناداری وجود دارد. یافته‌های این پژوهش با توجه به جدول شماره ۲ ضریب همبستگی نشان می‌دهد بین مولفه‌های هیجان‌طلبی (ملال‌پذیری، ماجراجوئی، گریزاز بازداری و تجربه‌طلبی) با رفتارهای پرخطر به‌صورت مثبت و مستقیم رابطه معنادار وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت با بالا رفتن میزان هیجان‌طلبی میزان رفتارهای پرخطر نوجوانان افزایش می‌یابد. نتایج این پژوهش با یافته‌های؛ احمدیانراد (۱۳۹۲) و رجبی و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد (۱۸).همچنین درجدول شماره ۴ بین متغیر سبک هویت هنجاری با (گرایش به رابطه و رفتار جنسی) به‌صورت منفی و بین متغیر سبک هویت سردرگم با (گرایش به خشونت، گرایش به رابطه و رفتار جنسی، گرایش به رانندگی خطرناک) به‌صورت مثبت، همبستگی در سطح $p\leq$ ۰/۰۵ معنادار می‌باشد؛ همچنین بین متغیر سبک هویت هنجاری با (گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل، گرایش به سیگار) و بین متغیر سبک هویت متعالی با (گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل) همبستگی منفی و معکوس در سطح $p\leq$ ۰/۰۱ رابطه معنادار وجود دارد. نتایج این بخش با پژوهش‌های؛ دهقان (۱۳۸۱)، کروگر (۲۰۱۲) و الدر (۲۰۰۳) همسو می‌باشد. بنابراین می‌توان استنباط کرد نوجوانانی که از سبک هویت سردرگم استفاده می‌کنند تا جایی‌که ممکن است از مواجهه با مسائل و تعارضات مربوط به هویت دوری می‌کنند و رفتارشان براساس عوامل موقعیتی و لذت طلبی تعیین می شود. این افراد هویت خود را بیشتر روی اسنادهای اجتماعی چون شهرت و محبوبیت تعریف می‌کنند، این افراد فاقد اهداف تحصیلی و شغلی ثابت و روشن هستند و از سطوح پایین مهارت‌های تحصیلی، خویشتن‌داری و خودمختاری برخوردارند. نوجوانان دارای سبک هنجاری از انتظارات و توقعات دیگران پیروی می‌کنند. تغییرات زیستی، روانشناختی و محیطی، اجتماعی که در دوره نوجوانی رخ می‌دهند ممکن است باعث درگیرشدن در رفتارهای خود تخریب ساز یا مضر برای سلامتی شوند. همین رفتارها تأثیر دراز مدتی در سلامتی دارند و دارای عواقب روانشناختی و اجتماعی هستند. رفتار هیجان‌خواهی نوعی نیاز به احساسات و تجربیات جدید،گوناگون و پیچیده است و شخص دارای چنین رفتاری حاضر است برای به دست آوردن این‌گونه تجربیات به اعمال مخاطره‌آمیز اجتماعی یا فیزیکی اقدام کند. هیجان‌خواهی می‌تواند، بر رفتار، ویژگی‌ها و اولویت‌های افراد اثر بگذارد، افراد دارای هیجان‌جویی به فعالیت‌هایی می‌پردازند که با تحرک و انگیزش زیادی همراه است (۱۱). کسانی که هیجان‌خواهی زیادی دارند از نظر خود محوری بیشتر برون‌گرا، خود مختار، جسور ناهمرنگ یا ناپیرو در ابراز هیجان‌های خود بی‌پروا هستند. کسانی که هیجان‌خواهی کمتری دارند درونگرا ، افسرده، گوشه‌گیر و انزوا طلب هستند (۱۹).

هویت نوجوان، شروع یک فرآیند دائمی اصلاح در تعهدات شخصی است. هر وقت که فرد یا شرایط موقعیتی تغییر می‌کند، احتمال تنظیم مجدد هویت وجود دارد (۸). بر اساس نظر *Marcia*، هویت سازه‌ای ایستا است و عبارت است از سازمان دادن یک خود درونی شامل ساخت خود، سیستم باورها، آرزوها، عقاید، مهارت‌ها و تاریخچه فردی که درذواقع نتیجه یک بحران است (۲۰). هویت، مسئله‌ای ضروری و چالش انگیز مربوط به دوران بلوغ است و هر فردی در طول دوران زندگی‌اش بحران و درگیری مربوط به هویت را تجربه می‌کند و در هر دوره از زندگی فرد بحرانی ویژه سنش رخ می‌دهد. برای اینکه به مرحله بعدی از زندگی‌اش برسد باید هرکدام از بحران ها را با موفقیت پشت سر بگذارد (۲۱). هویت، تدوینی از خویشتن است که نحوه رفتار و اندیشه فرد را با خود و پیرامون خود تبیین می‌کند. به نظر اریکسون هویت عبارت است از افتراق و تمیزی که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد. از دید او هویت یکسازه روانی اجتماعی است که شامل طرز فکر، عقاید فرد و نحوه ارتباط او با دیگران میشود. هویت فردی نیز

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

جنبه‌هایی از هویت است که کمک میکند فرد خودش را از دیگران جدا کند و شامل دسته‌ای از ارزش‌ها، باورها و هدف‌هایی است که فرد دارد و از دید دیگران پنهان نیست (۲۲). درگیری در رفتارهای پرخطر در طی دوره نوجوانی به اوج خود می‌رسد و نوجوانان تقریباً در هر گروه از رفتارهای پرخطر نظیر مصرف دارو، مصرف الکل، سیگارکشیدن و فعالیت‌های ناایمن جنسی بیشترین نماینده بوده‌اند (۶). مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های در ایالت متحده، ۶ نوع بحرانی از رفتارهای پرخطر نوجوانان شامل عدم فعالیت جسمانی، عادات غذایی ضعیف، سیگار کشیدن، مصرف الکل، رفتارهای جنسی و خشونت را مشخص کرده است که باعث مرگ و میر در بین جوانان و بزرگسالان می‌شود. این رفتارها نه تنها سلامت فعلی و آتی نوجوانان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند. پرخاشگری و نزاع فیزیکی، افکار خودکشی گرایانه، نوشیدن مواد الکلی، سوء مصرف مواد و فعالیت جنسی جزء رفتارهای پرخطر به شمار می‌روند (۲۳) . *kargrg & Gror* (۲۰۰۳) خطرپذیری را به رفتارهایی اطلاق می‌کنند که احتمال نتایج منفی و مخرب جسمی، روانشناختی و اجتماعی را برای فرد افزایش می‌دهد. صدمات و خسارت‌های جبران‌ناپذیر رفتارهای پرخطر نوجوانان و بالا بودن هزینه‌های زمانی و مالی اقدامات تغییر رفتار در سطح فردی و اجتماعی، پیشگیری را بهترین رویکرد برای کاهش رفتارهای پرخطر و تهدیدکننده در سطح جامعه معرفی می‌نماید (۲۴).

با توجه به نتایج می‌توان استنباط کرد که با بالا رفتن هیجان میزان رفتارهای پرخطر افزایش می‌یابد. همچنین بین سبک‌های هویت با رفتارهای پرخطر رابطه منفی و معکوسی وجود دارد. پیشگیری، چاره ای منطقی برای ایمن‌سازی روانی و اجتماعی ارائه می‌دهد. فرض بنیادی راهبردهای پیشگیرانه این است که پیشگیری از رفتارهای پرخطر راحت‌تر، کم هزینه‌تر و مؤثرتر از درمان آن است. بررسی رفتارهای پرخطر از حیث نتایجی که برای زندگی، سلامتی و رشد روانی و اجتماعی نوجوان به همراه می‌آورد از قبیل؛ بیماری‌های روحی و روانی همچون افسردگی، ناخوشی و حتی مرگ، ایدز و بیماری‌های جنسی، ترک تحصیل، فرار از مدرسه، عدم موفقیت تحصیلی و شغلی و درگیری در جرائم مختلف دارای اهمیت است.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند که از سازمان محترم هلال احمر و کلیه نوجوانانی که در این طرح پژوهشی صبورانه همکاری داشته اند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایند.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

Reference

1. *Morrison M A. Addiction in Adolescents. Western Journal of Medicine. (1990), 152: 543-546.*
2. *Gonzales J. & Field T.Adolescents'perceptions of their risk-taking behavior Adolescence. (1994), 29(115): 175-189.*
3. *Baumgartner S E, Altenburg Pm, Peter J. Assessing Causality in the Relationship Between Adolescents' Risky Sexual Online Behavior and Their Perceptions of this Behavior.(2010), J Youth Adolesc; 39(10): 1226–1239.*
4. *Wilson F,Mabahala M. Key concepts in public Health. First edition.Los Angeles. SAGE publication Ltd.(2009): 246.*
5. *Cloninger CR. Completing the psychobiological architecture of human personality development: Temperament. Character, & Coherence. Kluwer Academic Publishers(2003):159-82.*
6. *Dawes MA, Mathias Ch W, Richard D M, Hill-Kapturczak N, Dougherty DM. Adolescent suicidal behavior and substance use: Developmental Mechanisms. (2008), 31(2): 13-28.*
7. *Jassor R. Risk behavior in adolescence: A psycho social frame work for understanding & action. Developmental review. (1992), 12: 374-390.*
8. *Ysseldyk R, Matheson K, Anisman H.(2010).Religiosity as identity:toward anunderstanding of Religin Form a social Identity perspective. (2010), personality and socialpsychology review 14(1): 60-71.*
9. *Stuve A , ODonnell LN .Early alcohol initiation & subsequent sexual & alcohol risk behaviors among urban youth. Am. J. Public. Health. (2005), 95 (5): 887 ـ93.*
10. *Nasel D. Spiritual orientation in relation to spiritual intelligence: A consideration of traditional, Christianity and new age/individualistic spirituality. (2004), Unpublished Doctoral Dissertation, University of South Australia.*
11. *Cooper M L, Frone M R, Russel M, & Muder P. Drinking to regulate positive and negative emotions. A motivational model use. (1995), Journal of Personality and Social Psychology, 69: 990-1005.*
12. *Legrand F D, Freixanet MG, Kaltenbach M L& Joly P M. Association between sensationseeking and alcohol consumption in French collegestudents: some ecological in "open bar" parties.Personality and Individual Difference. (2007). 43: 1950-1959.*
13. *Kroger J. Identity development: Adolescence through adulthood.(2000),Thousand Oaks,California:Sage Publication.*
14. *Adams GR, Ryan BA, Keating L. Family Relationships,Academic Environments, and Psychosocial Development during theUniversity Experience: A longitudinal Investigation. Journal ofAdolescent Research. (2000), 15: 99-122.*
15. *Schwartz S J. The Evolution of Eriksonian and Neo-EriksonianIdentity Theory and Research: A Review and Integration, anInternational, Journal of Theory and Research. (2001), 1(1): 7-58.*
16. *Baumgartner S E, Altenburg Pm, Peter J. Assessing Causality in the Relationship Between Adolescents' Risky Sexual Online Behavior and Their Perceptions of this Behavior. (2010), 39(10): 1226–1239.*
17. *Swadi H. (1999), Individual risk factors for adolescent substance use. Drug and Alcohol Dependence. (1999), 55: 209- 224. *
18. *Ahmadian rad S. A Survey on the relationship between maternal attachment and emotions of mentally retarded male students of middle school, journal of Behaviors Sciences (2010), 3: 52- 60.*
19. *Hittner JB, Swickert R. Sensation seeking and alcohol use: a meta-analytic review. 2006; 31(8): 1383-401*
20. *Bahadory Khosroshahi J, Alilu M. The Relationship between Identity Styles and Meanining of Life in Students, Psychological Studies of Faculty of Education Sciences and Psychology, Alzahra Fagulty,(2012) , 8 (2): 143- 163. . (In Persian)*
21. *Vaziri SH, Lotfi Kashni F, Jamshidfar Z, Vaziri Y. Brief report: the Identity style inventory- validation in Iranian college students. Social and Behavioral Sciences, (2014), 128: 316- 320. . (In Persian)*
22. *Gokar B. Relationship between Thinking Styles and Identity Styles, Ransansafe Quarterly, Tabriz Univercity, (2006), 1: 31- 47. (In Persian)*
23. *Springer A , Parcel G , Baumler E , Ross M. Supportive social relationships and adolescent health risk behavior among secondry school students in El salvador. Social Science & medicine, (2005), 62: 1628-1640.*
24. *Soleimaniya L, Jazayeri A, Mohammad Khani P. The role of Mental health in the Emergence of high- risk. Behaviors of adolescents, Social well- being, (2005), 19 (5): 75- 90. (In Persian)*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]

The relationship between sensation seeking and identity styles with high-risk behaviors in adolescents (center of Zahedan Red Crescent)

Mohseni S[1],Mirshekari L[2], Ahoei M[3], Hoseini sarhadi F[4], Sanagoo A[5], kahaki F[6]

1. MSc. Educational Research , Zahedan, Iran
2. MSc. Nursing,Lecturer Researcher, Iran University of Medical Sciences , iran.
3. MSc. Governmental Management, zahedan, iran
4. MSc. General Psychology, zahedan, iran
5. PhD Nursing Education, Associate Professor, Center for Nursing Research, University of Medical Sciences, Gorgan, Iran
6. MSc. General Psychology, Zahedan, Iran

Abstract

Background & Aim:*Perceiving the risk of adolescents as an expected condition of this age group is not necessary as a deviant behavior for prevention. The purpose of this study was to investigate the relationship between emotional seeking and identity styles with high-risk behaviors in adolescents (Zahedan Red Crescent Center).*
Material & Methods: *This descriptive correlation study was carried out in the Red Crescent Center of Zahedan in 1395. The population of the study was 1730 and the sample size was estimated using 150 Morgan table with available sampling method. In order to collect data, emotion seeking, identity style and high risk behaviors were used. Data were analyzed using SPSS-19 and correlation and regression tests.*
Results: *Pearson test results showed that there was a significant correlation between risk appetite and high risk behaviors (0/05). There was a significant relationship between the dimensions of normative, transcendental (reverse and negative) and confused (direct and positive) style with high risk behavior (0/05). Regression results showed that excitement and identity styles had the power of predicting high-risk behaviors.*
Conclusion:*The results of the study showed that there is a correlation between emotionality and identity styles. Prevention provides a rational solution for psychosocial and social safety. Prevention of high-risk behaviors is easier, less costly and more effective than treatment.*

Keywords:*emotional seeking, identity style, high risk behavior, adolescent*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-29]